

In Marcus 6:7 – 13 worden de twaalf gezonden, ze roepen op tot bekering, drijven demonen uit, zalven zieken en genezen. Oproep tot omkeer, bevrijding van angsten, helen van het lichaam. Zo zijn ze heilzaam bezig. Dan gaat het over Herodes en Johannes de Doper. Daarna keren de leerlingen terug en brengen verslag uit.

Dan zegt Jezus niet: geweldig wat jullie gedaan hebben, ga, zo door. Dan wil hij met ze naar een eenzame plaats, om alleen te zijn en om uit te rusten. Ik moest denken aan de benedictijnen die een leefritme hebben van acht uur arbeid, acht uur gebed en acht uur rust. Jezus weet dat actie niet kan zonder bezinning en rust. Ik moest ook denken aan het laatste anderhalf jaar waarin zoveel mensen, m.n. in de zorg, in de zorgcentra en de ziekenhuizen voortdurend over hun grenzen heen moesten gaan vanwege de gevolgen van de Covid-epidemie. Ook schoot het woord burn-out door mij heen. Mensen die voortdurend over hun grenzen heengaan omdat er 'gepresteerd' moet worden, omdat targets moeten worden gehaald

Jezus zoekt naar een evenwicht, geen actie zonder bezinning, zonder uitwisseling van ervaringen, zonder je af te vragen waar het in de kern ook al weer om gaat, integendeel, hij wil eerst de eenzaamheid in om daar ruimte voor te maken. Hij wil dat zijn verhaal rondgaat, verkondigd wordt, maar niet ten koste van het welzijn van zijn discipelen. Dat klinkt nogal vanzelfsprekend, maar dat is het absoluut niet. Ik vind dat tekenend voor het verhaal van Jezus, een verhaal waarin hij niet alleen onderricht geeft, maar ook laat zien wat dat concreet betekent. Wat hij zegt en wat hij doet is met elkaar in overeenstemming.

Als ze echter op weg zijn naar de plaats van eenzaamheid gebeurt er iets vreemds. Hun vertrek wordt opgemerkt en uit alle hoeken en gaten komen mensen tevoorschijn die blijkbaar weten waar die plaats is en ook daar naartoe gaan. Het lijkt wel alsof Marcus wil zeggen dat het optreden van Jezus in het begin grote indruk maakte op mensen.

Jezus wil met zijn leerlingen uitrusten in eenzaamheid, als hij echter de menigte ziet dan gebeurt er iets met hem, in hem. Dan voelt hij medelijden met hen, zegt de tekst, het mag iets sterker, hij werd tot in zijn ingewanden geraakt, geroerd. Hij wordt bewogen met de menigte die is als zonder herder, stuurloos, visieloos. Dan onderricht hij hen langdurig. Dan moet het eigenbelang, dat hier op zich terecht is, toch wijken voor een groter goed, het lot van hen die hem opzoeken.

Dat begint de z.g. broodsectie die afgesloten wordt in hfst. 8 met een discussie tussen Jezus en zijn leerlingen waarin hij o.a. zegt: 'Pas op, hoed je voor de zuurdesem van de farizeeën en voor de zuurdesem van Herodes.' Daaraan voorafgaand staat een tweede broodverhaal. De waarschuwing van Jezus herinnert aan Mc. 3:6 : 'De farizeeën verlieten de synagoge en gingen meteen met de herodianen overleggen hoe ze hem uit de weg zouden kunnen ruimen.' Ook op hen maakte het optreden van Jezus grote indruk, echter op andere wijze dan bij de menigte.

Het is de kwetsbare situatie van de menigte waardoor Jezus zijn plan loslaat en in plaats daarvan onderricht geeft. Dat laat onverlet dat de beweging naar buiten toe alleen vol is te houden als er voldoende aandacht is voor de beweging naar binnen toe. Die mogen niet tegen elkaar uitgespeeld worden, voor wat Jezus op gang wil zetten, zijn ze allebei nodig. In het verhaal komt er nog een praktisch probleem om de hoek kijken, het wordt tijd om te eten. Dat is even nuchter als relaterend. Want het is natuurlijk mooi, Jezus als leraar voor hen naar wie niemand omziet, hij wel, hij leert hen, bemoedigt ze, richt ze op, maar dan nog ... zoiets als eten blijft er gewoon bij horen. Tegelijkertijd is het spannend, want toen de discipelen moesten eten waren er zoveel mensen dat het er voor hen bij inschoot.

Hier niet, het gaat echter niet vanzelf. Er is een verschil tussen wat de discipelen willen doen en wat Jezus hen opdraagt. De discipelen doen eigenlijk niets verkeerd. Eerst zeggen ze: stuur de mensen nu weg, dan kunnen ze eten gaan kopen. Als Jezus dan zegt: geven jullie ze maar te eten, dan zeggen ze, moeten wij dan brood gaan kopen voor de hele menigte.

Nu gaat het niet om de vraag wat er precies gebeurd is, dat is aan het verhaal voorbij vragen, het gaat om het verschil tussen Jezus en de twaalf. De discipelen blijven binnen de economische structuur van hun omgeving. Als Jezus zegt: geef ze te eten, dan vragen zij of ze brood moeten kopen. Dat is een volstrekt logische vraag. Jezus stelt iets anders voor, ze moeten in groepen gaan liggen en met vijf broden en twee vissen blijkt er niet alleen genoeg te zijn, blijft er over. Als je daarover doordenkt en niet uitgaat van een plat wonder, dan realiseer je je dat de opdracht van Jezus in zekere zin aansluit bij de feitelijke realiteit.

Want het tekort aan voedsel tot op vandaag is geen materieel probleem, het is een verdeelprobleem. De honger in de wereld is niet alleen incidenteel gevolg van natuurrampen als overstroming of droogte, veel vaker echter van oorlog en armoede en vooral van de ongelijke verdeling van de overvloed aan voedsel die er is. Wij kunnen dat zeker niet 'even' veranderen, echter, bij rechtvaardig delen komt niemand tekort, niet de natuur is het probleem, mensen en maatschappelijke structuren zijn het probleem. Binnen die werkelijkheid zegt Mc. 6: waar het onderricht gepraktiseerd wordt, daar komt niemand tekort. Daarom is het een vreugdemaaltijd, dat blijkt uit de overvloed en de manier waarop de mensen de maaltijd delen met elkaar.

Bij zo'n feestmaal is er altijd over, hier 12 manden. Jezus zegt tegen de leerlingen dat de mensen moeten gaan zitten, er mag ook gelezen worden dat ze moeten gaan liggen. Er waren in die tijd twee manieren van eten. Het gewone, dagelijkse eten werd zittend gedaan. Bij een feestmaal echter gingen de genodigden aanliggen op kussens. Ik neig hier naar 'liggen'.

Jezus wilde gaan naar een eenzame plaats, dat mag ook vertaald worden met 'woeste plaats', woestijnplaats, dat herinnert aan de woestijnverhalen, met het manna-verhaal van Ex. 16. Het volk mort en heeft heimwee naar de vleespotten van Egypte. De rest is blijkbaar snel vergeten. Het antwoord van de Eeuwige op het zeer kort van memorie zijn van het volk is een belofte uit de mond van Mozes.

Vanavond zal de Eeuwige u zelf vlees te eten geven en morgenochtend volop brood. Ieder mag er zoveel van nemen als hij nodig heeft voor zijn familie, een omer per persoon, alleen voor degenen die in zijn tent verblijven. Hoort u, niet de grootste graaiers eerst, niet binnenhalen zonder oog voor anderen. Er is genoeg, het komt aan op de verdeling. In het Onze Vader komt dat terug; Geef ons het brood voor één dag.

De mensen gaan zitten in groepen van honderd en vijftig. In Ex.18:25 staat: 'Hij koos uit heel Israël doortastende mannen en stelde hen over het volk aan: hij gaf hun de leiding over groepen van duizend, van honderd, van vijftig en van tien.' Die tekst uit het woestijnverhaal is later in Israël verstaan als aanduiding voor de indeling van het volk bij het messiaanse feestmaal van de eindtijd. Samen met het tweede broodverhaal in Marcus 8 loopt dit verhaal vooruit op een eindtijdelijke werkelijkheid, zoals Jesaja dat in hfst. 25 doet, waar hij een beeld schetst van een overvloedige feestmaaltijd voor al de volkeren. 'De Heer richt op zijn berg een maaltijd aan'. In de broodverhalen loopt de evangelist a.h.w. vooruit op de volledige doorbraak van het koninkrijk van God.

Tot slot nog één mooi gegeven uit Mc. 6. De mensen, die door Jezus werden gezien als schapen zonder herder, moeten voor de maaltijd gaan liggen in het groene gras. Waarom zo'n omslachtige aanduiding 'het groene gras'. Mogen / moeten we dan niet denken aan psalm 23 waarin de Eeuwige mensen voert naar groene weiden en hen nodigt aan zijn tafel van overvloed. Tegen de achtergrond van Psalm 23 over het herder-zijn van de Eeuwige gaat het bij Marcus om de ware herder, de messiaanse herder, de lang verwachte. Die herder, zegt hij, krijgt gestalte in Jezus, in en door zijn onderricht dat is als brood dat in overvloed verzadigt en mensen verzamelt in recht en vrede. En zo moge het zijn.